

Rezerva fer vrijednosti – primjena HSFI-a

mr. sc. Zdravko Baica

U ovom članku pišemo i o mjerenju rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju prema HSFI-ima, koji su objavljeni u Odluci o objavljivanju hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, gdje su objavljeni 17 HSFI i Okvir za primjenu HSFI (Narodne novine br. 86/2015 i 105/2020).

1. Uvod

Rezerve fer vrijednosti posebna je kategorija kapitala, te specifična potkategorija kapitalnih rezervi koja na datum bilanciranja može biti iskazana i u pozitivnim i u negativnim vrijednostima. Radi se o rezervama koje nastaju naknadnim mjerenjem vlasničkih instrumenata klasificiranih u kategoriju *financijske imovine raspoložive za prodaju*.

O mjerenju financijske imovine detaljno smo pisali u sljedećim člancima:

- 1) **“Ulaganja u dionice i udjele u ovisno i pridruženo društvo (društvo povezano sudjelujućim interesom)”**, koji je objavljen u našem časopisu RIPUP br. 10/20 na str. 29.;
- 2) **“Ulaganja u dionice i udjele u nepovezano društvo - primjena HSFI-a 9”**, koji je objavljen u našem časopisu RIPUP br. 11/20 na str. 77. i
- 3) **“Financijska imovina (osim dionica i udjela) - primjena HSFI-a 9”**, koji je objavljen u našem časopisu RIPUP br. 6/21 str. 47.

U ovom članku pojašnjavamo kategorizaciju financijske imovine te se posvećujemo onim vlasničkim instrumentima koji se klasificiraju u financijsku imovinu raspoloživa za prodaju. Kroz praktične primjere pojašnjavamo poslovne događaje vezane uz priznavanje rezerva fer vrijednosti i prestanak priznavanja navedenih rezervi.

2. Klasifikacija

2.1. Klasifikacija financijske imovine

Financijska imovina priznaje se temeljem stjecanja financijskih instrumenata¹. Prema točki HSFI-a 9.4. **financijska imovina obuhvaća slijedeće vrste imovine:**

- a) udjeli i dionice kod povezanih poduzetnika
- b) **zajmovi povezanim poduzetnicima**
- c) sudjelujući interesi osim kod povezanih poduzetnika
- d) **ulaganja u vrijednosne papire**

¹ Financijski instrument je svaki ugovor temeljem kojeg nastaje financijska imovina jednog poduzetnika i financijska obveza ili vlasnički instrument drugog poduzetnika. (HSFI 9.3.)

- e) **dani zajmovi i depoziti**
- f) **ostala financijska imovina**
- g) novac.

Financijska imovina navedena pod b), d), e) i f) (istaknuti podebljanim slovima) klasificira se u ovom standardu, zbog potrebe mjerenja, u četiri skupine:

- 1) financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka
- 2) ulaganja koja se drže do dospijeca
- 3) zajmovi i potraživanja
- 4) financijska imovina raspoloživa za prodaju.

ističemo...

Svu financijsku imovinu, poduzetnik je dužan pri početnom priznavanju razvrstati u jednu od navedenih četiri kategorije.

Rezerve fer vrijednosti povezane su s mjerenjem financijske imovine raspoložive za prodaju. Koja se to financijska imovina može klasificirati u navedenu vrstu financijske imovine propisano je točkama HSFI-a 9.9. do 9.11. Navedene odredbe citiramo:

„9.9. Financijska imovina koja se drži do dospijeca je nederivativna financijska imovina s fiksnim ili utvrdivim iznosom plaćanja i fiksnim dospijecom za koju poduzetnik ima pozitivnu namjeru i mogućnost držati je do dospijeca osim ulaganja koja udovoljavaju definiciji zajmova.

9.10. Financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti ili gubitka je ona koja udovoljava jednom od sljedećih uvjeta:

- a) *klasificirana je kao imovina namijenjena trgovanju*
- b) *prilikom početnog priznavanja poduzetnik ju je svrstao u ovu skupinu. Svaka financijska imovina iz djelokruga ovoga HSFI može se prilikom početnog priznavanja odrediti u ovu skupinu, osim ulaganja u vlasničke instrumente čija cijena ne kotira na aktivnom tržištu. Novac se obavezno razvrstava u ovu skupinu.*

9.11. *Financijska imovina raspoloživa za prodaju je sva imovina navedena u točki 9.4. pod b), d), e) i f) koja nije obuhvaćena točkama 9.8., 9.9. i 9.10.“*

2.2. Klasifikacija vlasničkih instrumenata

Udjeli i dionice (vlasnički instrument) je svaki ugovor koji dokazuje udjel u kapitalu (**HSFI 9.5.**). Prije razvrstavanja udjela i dionica poduzetnik mora utvrditi o kojoj se vrsti udjela i dionica radi, odnosno da li se radi o:

- 1) udjelima i dionicama kod povezanih poduzetnika i
- 2) udjelima i dionicama kod nepovezanih poduzetnika.

Prije razvrstavanja udjela i dionica za potrebe mjerenja potrebno je znati da li se stjecanjem ostvario **značajan utjecaj**². Naime o tome postoji li ili ne značajan utjecaj ovisi i razvrstavanje vlasničkih instrumenata na one povezanih i nepovezanih poduzetnika.

ističemo...

Povezanim poduzetnicima smatra se ovisno društvo, društvo povezano sa sudjelujućim interesima i zajednički kontrolirano društvo.

Ovisnim društvom smatra se ono društvo kod kojeg je ulagač stekao **više od 50% vlasničkih udjela**. Smatra se da u takvom društvu ulagač ostvaruje kontrolu, odnosno moć upravljanja.

Društvo povezano sudjelujućim interesom (pridruženo društvo³) smatra se ono društvo kod kojeg je ulagač stekao **od 20% do 50% vlasničkih udjela**. I u ovom slučaju smatra se da ulagač ima značajan utjecaj na poslovnu i financijsku politiku društva čije vlasničke udjele posjeduje.

Zajednički pothvati su poslovne kombinacije u kojima jedan poduzetnik zajedno s drugim poduzetnicima ima zajedničku kontrolu nad trećim poduzetnikom. Zajednički pothvati se pojavljuju u tri vrste, i to: zajednički kontrolirane djelatnosti, zajednički kontrolirana imovina i zajednički kontrolirani poduzetnici. Sljedeće su **značajke zajedničke svim zajedničkim pothvatima**:

- a) dva ili više pothvatnika vezani su ugovornim aranžmanom,
- b) ugovorni aranžman uspostavlja zajedničku kontrolu.

U nepovezane poduzetnike ulaze ona društva u koje je uloženo **manje od 20% vlasničkih udjela**. U takvim društvima ulagač nema značajan utjecaj na poslovnu i financijsku politiku, a naravno niti kontrolu. Radi se o pasivnim ulaganjima koja imaju za cilj držanje radi porasta fer vrijednosti.

ističemo...

Način mjerenja dionica i udjela kod povezanih poduzetnika (ovisnih poduzetnika, pridruženih poduzetnika i zajednički kontroliranih poduzetnika) određen je odredbama **HSFI 2 - Konsolidirani financijski izvještaji**, a način mjerenja dionica i udjela kod nepovezanih poduzetnika određen je odredbama **HSFI 9 - Financijska imovina**.

² Značajan utjecaj je moć sudjelovanja u odlučivanju o financijskim i operativnim politikama poduzetnika koji je predmet ulaganja, ali nije kontrola nad tim politikama. Značajan utjecaj može se postići vlasništvom nad dionicama, statutom ili ugovorom (HSFI 2.26)

³ Kod obveznika MSFI-a za društvo povezano sudjelujućim interesom koristi se naziv pridruženo društvo.

Udjeli i dionice kod nepovezanih poduzetnika, prema **HSFI 9** mogu se klasificirati samo u dva oblika:

- a) ili kao financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka,
- b) ili kao financijska imovina raspoloživa za prodaju.

3. Pravila mjerenja financijske imovine

Za mjerenje financijske imovine raspoložive za prodaju ključno je utvrditi njezinu fer vrijednost. Za potrebe utvrđivanja fer vrijednosti točkom HSFI-a 9.6. data je detaljna definicija fer vrijednosti financijske imovine:

“Fer vrijednost je iznos koji bi trebalo primiti za prodanu imovinu ili platiti za podmirenje obveze u uobičajenoj transakciji između sudionika na tržištu na dan mjerenja vrijednosti. Fer vrijednost utvrđuje se upućivanjem na jednu od sljedećih vrijednosti:

- a) *u slučaju financijskih instrumenata za koje se odmah može identificirati pouzdano tržište, tržišnu vrijednost,*
- b) *u slučaju kada za neki instrument nije lako prepoznati tržišnu vrijednost, ali se ona može odrediti za njegove sastavne dijelove ili za slične instrumente, tržišna se vrijednost može izvesti iz vrijednosti njezinih sastavnih dijelova ili sličnih instrumenata,*
- c) *u slučaju financijskih instrumenata za koje se ne može odmah identificirati pouzdano tržište, vrijednost koja proizlazi iz opće prihvaćenih modela i tehnika vrednovanja, pod uvjetom da takvi modeli i tehnike vrednovanja osiguravaju razumnu procjenu tržišne vrijednosti.”*

3.1. Početno mjerenje

Prema točki HSFI-a 9.19., financijska imovina se početno mjeri po fer vrijednosti (trošku stjecanja) uvećano za transakcijske troškove⁴, osim imovine čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka. Pri početnom mjerenju ove imovine ne uključuju se transakcijski troškovi već oni terete rashode razdoblja.

Drugim riječima:

- **financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka** početno se mjeri po fer vrijednosti (trošku stjecanja) bez uvećanja za transakcijske troškove⁵.
- **ostala financijska imovina (zajmovi i potraživanja, ulaganja koja se drže do dospelja i financijska imovina raspoloživa za prodaju)** početno se mjeri po fer vrijednosti (trošku stjecanja) uvećano za transakcijske troškove.

Iz navedenih odredbi proizlazi da se sva financijska imovina početno mjeri po fer vrijednosti (trošku stjecanja), samo što se kod tog početnog mjerenja financijskoj imovini čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka ne dodaju transakcijski troškovi dok se kod ostale financijske imovine (zajmovi i potraživanja, ulaganja koja se drže do dospelja i **financijska imovina raspoloživa za prodaju** (uključujući i dionice i udjele koje je poduzetnik početno klasificirao kao financijsku imovinu raspoloživu za prodaju) kod početnog mjerenja pribrajaju i transakcijski troškovi.

⁴ Transakcijski troškovi su troškovi koji se izravno pripisuju kupnji, izdavanju ili prodaji financijske imovine.

⁵ Transakcijski troškovi terete rashode razdoblja.

3.2. Mjerenje nakon početnog

Financijsku imovinu čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka (uključujući i dionice i udjele u nepovezane poduzetnike čija cijena kotira na aktivnom tržištu pa ih je poduzetnik početno svrstao u navedenu skupinu financijske imovine) i financijska imovina raspoloživa za prodaju (bez dionica i udjela u nepovezane poduzetnike čija cijena ne kotira na aktivnom tržištu pa ih je poduzetnik početno svrstao u navedenu skupinu financijske imovine koja se naknadno mjeri po trošku stjecanja), **na svaki sljedeći datum bilance poduzetnik će mjeriti po fer vrijednosti bez umanjenja za iznos transakcijskih troškova.**

Kada se promjene fer vrijednosti priznaju u računu dobiti i gubitka, a kada izravno u kapital pojašnjeno je slijedećim točkama HSFI-a:

“9.22 Promjena fer vrijednosti priznaje se:

- za imovinu raspoloživu za prodaju, izravno u kapital (rezervu fer vrijednosti),*
- za ostalu financijsku imovinu, kao prihod ili rashod u računu dobiti i gubitka.*

15.64. Kod financijske imovine ili financijskih obveza klasificiranih po fer vrijednosti, promjena fer vrijednosti priznaje se u računu dobiti i gubitka, osim financijske imovine raspoložive za prodaju čija se promjena priznaje u kapitalu.”

4. Primjeri priznavanja i ukidanja rezervi fer vrijednosti

Bitna odredba u vezipriznavanjapromjenefervrijednosti (iskazivanjedobitaka i gubitaka) za financijskuimovinurazvrstanu u financijskuimovinuraspoloživu za prodajupropisan je i točkom HSFI-a 12.35. Navedenomodredbompropisano je da sepromjenefervrijednosti (dobitci ili gubici) **financijskeimovineraspoložive za prodajupriznajuizravno u kapital do prestankapriznavanjafinancijskeimovine**kada se kumulativnodobici ili gubicikoji su prethodnopriznatiu kapitalupriznaju u računudobiti i gubitka. Iznimka je gubitak od umanjenevrijednosti te dobit i gubitakodtečajnihrazlika.

ističemo...

Navedeno priznavanje u kapital znači iskazivanje iznosa dobitka, odnosno gubitka na kontu **935 - Fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju**. Podatak s ovog konta upisuje se u istoimenu poziciju Bilance A.V.1).

Kada se naovajnačinodgađaiskazivanjeprihoda i rashoda, tada je potrebnoizračunati i evidentiratiodgođenuporezuobvezu ili odgođenuporeznuimovinu. Ovajpristupprimjenjuje se i narezervefervrijednosti. Na navedenojasnoupućujetočka HSFI-a 12.41:

“Kada je neka imovina revalorizirana, a ta revalorizacija se uključuje u poreznu osnovicu u nekom idućem razdoblju, poduzetnik treba iskazati odgođenu poreznu obvezu primjenjujući na tu revalorizacijsku rezervu propisanu stopu poreza na dobit. Ova odgođena porezna obveza iskazuje se kao smanjenje revalorizacijske rezerve. Isto se primjenjuje i za rezerve fer vrijednosti.”

To znači da kada se financijska imovina raspoloživa za prodaju, naknadno procijeni po većoj fer vrijednosti od prethodne, dobitak se

ne knjiži kao prihod već kao rezerva fer vrijednosti, s tim da se 12%, odnosno 18% tog dobitka (kolika je očekivana stopa poreza na dobit) knjiži kao odgođena porezna obveza.

4.1. Priznavanje i promjena rezervi fer vrijednosti

Primjer ulaganja u dionice klasificirane u financijsku imovinu raspoloživu za promjenu, s naknadnim povećanjem fer vrijednosti iza kojeg slijedi i smanjenje fer vrijednosti (koje ne prelazi povećanje) prikazujemo kroz primjer koji slijedi.

Primjer 1. - Ulaganje u dionice razvrstane u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koja se nakon početnog mjerenja mjeri po fer vrijednosti

- Poduzetnik A d.o.o. kupio je u 2021. 300 dionica poduzetnika B d.d. od ukupnih 3.000 dionica. Po odluci poduzetnika A dionice su kvalificirane kao financijska imovina raspoloživa za prodaju. Nominalna vrijednost jedne dionice je 1.500,00 kn, što ukupno iznosi 450.000,00 kn.
- Naknada brokerima iznosi 3% vrijednosti dionica, što iznosi 13.500,00 kn.
- Na kraju 2021. cijena dionice povećala se i nova vrijednost po dionici je 1.695,00 kn. Povećanje po dionici iznosi 150,00 kn, pa ukupno povećanje vrijednosti dionica iznosi 45.000,00 kn.
- Smanjenje rezerve fer vrijednosti za odgođenu poreznu obvezu (18% od 45.000,00) iznosi 8.100,00 kn.
- U veljači 2022. poduzetnik A dobio je obavijest od poduzetnika B da mu dividenda za raspodjelu dobiti od poduzetnika B iznosi 40.000,00 kn.
- U ožujku 2022. isplaćena je dividenda na žiro-račun poduzetnika A u iznosu od 40.000,00 kn
- Na kraju 2022. cijena dionice pala je i nova vrijednost po dionici je 1.595,00 kn. Smanjenje po dionici iznosi 100,00 kn, pa ukupno smanjenje vrijednosti dionica iznosi 30.000,00 kn.
- Povećanje rezerve za smanjenje odgođene porezne obveze (18% od 30.000,00) iznosi 5.400,00 kn.

Knjiženja:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2021.:				
1.	Izvod žiro-računa - društvo je kupilo dionice (300 kom x 1.500 kn)	450.000,00	0662	1000
2.	Izvod žiro-računa - plaćena naknada brokerima (450.000 x 3%)	13.500,00	0662	1000
3.	Povećanje vrijednosti dionica (150,00 x 300)	45.000,00	06692	935
4.	Odgođena porezna obveza (45.000,00 x 18%)	8.100,00	9390	9892
5.	Potraživanja za dividendu od nepovezanog poduzetnika	40.000,00	1880	77659
Knjiženja u 2022.:				
6.	Izvod žiro-računa - naplata dividende od poduzetnika B	40.000,00	1000	1880
7.	Smanjenje vrijednosti dionica (100,00 x 300)	30.000,00	935	06692
8.	Smanjenje odgođene porezne obveze (30.000,00 x 18%)	5.400,00	9892	9390

1000 - Žiro-račun	935 - Fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju
06692 - Vrijednosno usklađenje dionica kod nepovezanih poduzetnika	9390 - Odgođena porezna obveza iz rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju (odbitna stavka)
1880 - Potraživanja od nepovezanih poduzetnika u zemlji u kojima postoji sudjelujući interes za dividende i udjele u dobiti	9892 - Odgođena porezna obveza iz rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju
77659 - Ostali financijski prihodi	

- Dionice kao financijsku imovinu u ovom primjeru knjižili smo kao dugotrajnu financijsku imovinu, jer se financijska imovina klasificirana kao financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka iskazuje kao kratkotrajna financijska imovina, a financijska imovina raspoloživa za prodaju kao dugotrajna financijska imovina;
- Naknadu brokerima knjižili smo kao povećanje vrijednosti financijske imovine, obzirom da se prema odredbi točke 19. HSFI 9-Financijska imovina, pri početnom mjerenju financijske imovine raspoložive za prodaju transakcijski troškovi uključuju u nabavnu vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju;
- Prema točki 22. HSFI 9-Financijska imovina, promjena fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju priznaje se izravno u kapital odnosno u rezervu fer vrijednosti;
- Prema propisima o porezu na dobit revalorizacijske rezerve i rezerve fer vrijednosti nisu oporezive;
- Prema točki 41. HSFI-a 12. kada je neka imovina revalorizirana, a ta revalorizacija se uključuje u poreznu osnovicu u nekom idućem razdoblju, poduzetnik treba iskazati odgođenu poreznu obvezu primjenjujući na tu revalorizacijsku rezervu propisanu stopu poreza na dobit. Ova odgođena porezna obveza iskazuje se kao smanjenje revalorizacijske rezerve. Isto se primjenjuje i za rezerve fer vrijednosti.

4.2. Prestanak priznavanja prodajom

Točkom HSFI-a 12.35. propisano je da se dobiti i gubici koji su prethodno bili priznati u kapitalu (nakontu 935) kod prestanka priznavanja financijske imovine akumulativno priznaju u račun dobiti i gubitka. Iznimka je umanjene vrijednosti te dobiti i gubitka od tečajnih razlika.

Iz navedenih odredbi proizlazi da u slučaju otuđenja ili drugog načina prestanka priznavanja financijske imovine raspoložive za prodaju, iznosi s rezerve fer vrijednosti prenose se kao prihod ili rashod u računu dobiti i gubitka. Navedeno pojašnjavamo kroz primjer u nastavku.

Primjer 2. - Prodaja financijske imovine raspoložive za prodaju koja se nakon početnog mjerenja mjeri po fer vrijednosti

- Stanje dionica koje su klasificirane kao financijska imovina raspoloživa za prodaju iz Primjera br. 1. prije prodaje:
  - nabavna vrijednost dionica - konto 0662 duguje 463.500,00 kn;
  - vrijednosno usklađenje dionica - konto 06692 duguje 15.000,00 kn;
  - rezerve fer vrijednosti - konto 935 potražuje 15.000,00 kn;
  - rezerve fer vrijednosti - odgođena porezna obveza (odbitna stavka) konto 9390 duguje 3.000,00 kn;
  - odgođena porezna obveza - konto 9892 potražuje 3.000,00 kn.

- U siječnju 2022. poduzetnik A d.o.o. prodao je 20 dionica poduzetnika B d.d. za 1.610,00 kn po dionici, što ukupno iznosi 32.200,00 kn.
- Prijenos rezervi fer vrijednosti od prodaje 20 dionica (50,00 kn x 20 kom) u prihode u iznosu od 1.000,00 kn.
- Uklanjanje odgođene porezne obveze (18% od 1.000,00 kn) u iznosu od 180,00 kn.
- U veljači 2022. poduzetnik A d.o.o. prodao je 10 dionica poduzetnika B d.d. za 1.520,00 kn po dionici, što ukupno iznosi 15.200,00 kn.
- Prijenos rezervi fer vrijednosti od prodaje 10 dionica (50,00 kn x 10 kom) u iznosu od 500,00 kn.
- Smanjenje odgođene porezne obveze (500,00 kn x 18%) u iznosu od 90,00 kn.
- Kupac dionica uplatio je na žiro-račun poduzetnika A iznos od 47.400,00 kn.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2022.				
1.	Stanje vrijednosti dionica prije prodaje:			
	■ nabavna vrijednost dionica	463.500,00	0662	-
	■ vrijednosno usklađenje dionica	15.000,00	06692	-
	■ rezerva fer vrijednosti	15.000,00	-	935
	■ rezerva fer vrijednosti-odgođena porezna obveza (odbitna stavka)	3.000,00	9390	-
	■ odgođena porezna obveza	3.000,00	-	9892
2.	Prodaja dionica (1.610,00 kn x 20 kom) - potraživanje	32.200,00	126	-
	■ razduženje nabavne vrijednosti dionica (1.545,00 kn x 20 kom)	30.900,00	-	0662
	■ razduženje ispravka vrijednosti dionica (50,00 kn x 20 kom)	1.000,00	-	06692
	■ ostvarena neto dobit	300,00	-	77659
3.	Djelomični prijenos rezervi fer vrijednosti od prodaje 20 dionica (50,00 kn x 20 kom) u prihode	1.000,00	935	77659
4.	Djelomično ukidanje odgođene porezne obveze (18% od 1.000,00 kn)	180,00	9892	9390
5.	Prodaja dionica (1.520,00 kn x 10 kom) - potraživanje	15.200,00	126	-
	■ razduženje nabavne vrijednosti dionica (1.545,00 kn x 10 kom)	15.450,00	-	0662
	■ razduženje ispravka vrijednosti dionica (50,00 kn x 10 kom)	500,00	-	06692
	■ ostvareni neto gubitak	750,00	7249	-
6.	Djelomični prijenos rezervi fer vrijednosti od prodaje 10 dionica (50,00 kn x 10 kom) u prihode	500,00	935	77659
7.	Djelomično ukidanje odgođene porezne obveze (18% od 500,00 kn)	90,00	9892	9390
8.	Izvod žiro-računa - naplata potraživanja od kupca dionica	47.400,00	1000	126

0662 -	Dionice kod nepovezanih poduzetnika	77659 -	Ostali financijski prihodi
06692 -	Vrijednosno usklađenje dionica kod nepovezanih poduzetnika 935 -	7249 -	Drugi financijski rashod
	Rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju	9390 -	Odgodena porezna obveza iz rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju (odbitna stavka)
1000 -	Žiro-račun	9892 -	Odgodena porezna obveza iz rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju
126 -	Potraživanja za prodana potraživanja, vrijednosne papire, dionice i udjele		

Napomene:

- 1) Prihodi i rashodi od prodaje financijske imovine (a time i dionica i udjela) do 31. prosinca 2015. za poduzetnike koji primjenjuju HSFI-e iskazivali su se u poziciju "ostali izvanredni prihodi" odnosno "ostali izvanredni rashodi", a od 1. siječnja 2016. iskazuju se kao financijski prihodi odnosno financijski rashodi.
- 2) Prema odredbi točke 35. HSFI 12-Kapital, kod prestanka priznavanja financijske imovine raspoložive za prodaju, rezerve fer vrijednosti za dotičnu financijsku imovinu prenose se u račun dobiti i gubitka kao prihod kod pozitivnih rezervi fer vrijednosti odnosno kao rashod kod negativnih rezervi fer vrijednosti.

4.3. Prestanak priznavanja negativne rezerve bez prestanka priznavanja financijske imovine

Iz točke HSFI-a 12.35. razvidno je da će, kadase kodpromjenefer vrijednostifinancijskeimovineraspoložive za prodajujavljugubici, saldo nakontu 935 bitiiskazannadugovnoj strani, štozači da čeznosnapoziciji Bilance A.V.1) biti iskazan u negativnom iznosu. Prema istoj toj točki propisano je da se tako negativno iskazana fer vrijednost treba ukinuti na teret rashoda u slučaju prestanka priznavanja financijske imovine raspoložive za prodaju.

ističemo...

Bitno je istaći da se negativna rezerva fer vrijednosti u određenim slučajevima ukida čak i u slučaju kada se financijska imovina ne prestaje priznavati.

Navedeno je propisano točkom HSFI-a 12.36 i točkom HSFI-a 9.31:

"12.36. Ako je smanjenje fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju priznato izravno u kapital (rezerve fer vrijednosti) i ako postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti ove imovine kumulativni gubitak koji je izravno priznat u kapital (rezerve fer vrijednosti) uklanja se iz kapitala i priznaje u računu dobiti i gubitka čak ako se financijska imovina nije prestala priznavati.

9.31. Rezerva fer vrijednosti povezana sa stavkama financijske imovine raspoložive za prodaju prenosi se u račun dobiti i gubitka ili kada se odnosne stavke prestanu priznavati ili ako priznati gubici postanu značajni ili trajni, ovisno što od toga nastupi ranije."

Prema točki HSFI-a 9.28, dokazi o umanjenju vrijednosti financijske imovine (pojedinačni ili grupno) su primjerice sljedeće okolnosti:

- a) nepoštivanje ugovora u smislu kašnjenja s otplatom duga ili plaćanjem kamata,
- b) vjerojatno pokretanje stečaja ili započinjanje financijske reorganizacije,
- c) nestanak aktivnog tržišta za financijsku imovinu zbog financijskih poteškoća izdavatelja,
- d) značajne financijske poteškoće izdavatelja ili dužnika,
- e) značajne promjene s negativnim učinkom koje su nastale u tehnološkom, ekonomskom ili pravnom okruženju u kojem posluje izdavatelj financijskog instrumenta.

Iz navedenih odredbi proizlazi da se kumulativni gubitak od financijske imovine raspoložive za prodaju iskazan kao negativna rezerva fer vrijednosti, koji je nastao zbog navedenih objektivnih okolnosti, ne može se prenositi u sljedeću godinu kao negativna rezerva fer vrijednosti nego se mora iskazati kao rashod u računu dobiti i gubitka. Negativna rezerva rezerva fer vrijednosti prenosi se u sljedeću godinu samo u slučaju da gubitak na financijskoj imovini raspoloživoj za prodaju nije nastao zbog navedenih objektivnih okolnosti. Pozitivna rezerva rezerva fer vrijednosti može se prenositi u sljedeću godinu odnosno ne mora se iskazati kao prihod, bez obzira na okolnosti, prije prestanka financijske imovine raspoložive za prodaju.

Primjer 3. - Ulaganje u dionice razvrstane u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koje se nakon početnog mjerenja mjere po fer vrijednosti - postoji objektivan dokaz o umanjenju

- 1) Poduzetnik A d.o.o. kupio je u 2021. 300 dionica poduzetnika B d.d. Po odluci poduzetnika A dionice su kvalificirane kao financijska imovina raspoloživa za prodaju koja se mjeri po fer vrijednosti. Nominalna vrijednost jednedionice je 1.500,00 kn, pa ukupna vrijednost dionica iznosi 450.000,00 kn.
- 2) Naknada brokerima iznosi 3% vrijednosti dionica, što iznosi 13.500,00 kn.
- 3) Na kraju 2021. cijena dionice smanjila se i nova vrijednost po dionici je 1.395,00 kn, pa ukupno smanjenje vrijednosti dionica iznosi 45.000,00 kn Uprava poduzetnika A procijenila je da ne postoji objektivan dokaz o umanjenju.
- 4) Smanjenje rezervi fer vrijednosti za odgođenu poreznu imovinu - 18% od 45.000,00 kn što iznosi 8.100,00 kn.
- 5) Na kraju 2022. cijena dionice ponovo se smanjila i nova vrijednost po dionici je 1.295,00 kn, pa ukupno smanjenje vrijednosti dionica iznosi 30.000,00 kn Uprava poduzetnika A procijenila je da postoji objektivan dokaz o umanjenju.
- 6) Smanjenje rezervi fer vrijednosti za odgođenu poreznu imovinu - 18% od 30.000,00 kn, što iznosi 5.400,00 kn.
- 7) Uprava poduzetnika A procijenila je da postoji objektivan dokaz o umanjenju, pa se sva umanjenja prenose iz rezerve fer vrijednosti i odgođene porezne imovine u rashode u iznosu od 75.000,00 kn.
- 8) Odgođena porezna imovina na rashode umanjenja vrijednosti dionica (18% na 75.000,00 kn) u iznosu od 15.000,00 kn.

TELEFON ZA KONZULTACIJE**Ponedjeljkom i četvrtkom**

od 11.00 do 15.30 sati,

utorkom, srijedom i petkom

od 8.30 do 13.00 sati.

01/48 36 046 i 01/49 21 739

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2021.				
1.	Izvod žiro-računa - društvo je kupilo dionice (300 kom x 1.500 kn)	450.000,00	0662	1000
2.	Izvod žiro-računa - plaćena naknada brokerima (450.000,00 kn x 3%)	13.500,00	0662	1000
3.	Smanjenje vrijednosti dionica (150,00 kn x 300 kom)	45.000,00	935	06692
4.	Odgodena porezna imovina (45.000,00 kn x 18%)	8.100,00	0802	935
Knjiženja u 2022.				
5.	Smanjenje vrijednosti dionica (100,00 kn x 300 kom)	30.000,00	935	06692
6.	Odgodena porezna imovina (30.000,00 kn x 18%)	5.400,00	0802	935
7.	Prijenos ukupnog umanjenja dionica na rashode	75.000,00	725	-
	■ rezerve fer vrijednosti	60.000,00	-	935
	■ odgođena porezna imovina	15.000,00	-	0802
8.	Odgodena porezna imovina (75.000,00 kn x 18%)	13.500,00	0802	811

0662 - Dionice kod nepovezanih poduzetnika	725 - Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine
06692 - Vrijednosno usklađenje dionica kod nepovezanih poduzetnika	811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze
0802 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih vrijednosnih usklađivanja dionica i ostale financijske imovine	935 - Fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju
1000 - Žiro-račun	

Napomene:

- 1) Prema točki 22. HSFI-a 9. promjena fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju priznaje se izravno u kapital odnosno u rezervu fer vrijednosti, odnosno na teret rezerve fer vrijednosti kada se radi o umanjenju fer vrijednosti dionica ili udjela. Kada se tereti konto rezerve fer vrijednosti tada se umjesto odgođene porezne obveze knjiži odgođena porezna imovina;
- 2) Prema odredbi točke 31. HSFI 9, kada postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti dionica ili udjela koji su razvrstani u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koja se mjeri po fer vrijednosti, tada se umanjenja proknjižena na dugovnoj strani konta rezerva fer vrijednosti i odgođene porezne imovine moraju prenjeti na rashode i prije prestanka priznavanja te imovine, što je i učinjeno u poslovnom događaju pod red.br.7.;
- 3) Prema propisima o porezu na dobit nerealizirani gubici od financijske imovine privremeno su oporezivi (osim u slučaju stečaj), dakle, za navedeni rashod umanjuje se porezna osnovica poreza na dobit na r.br.17. Obrasca PD. Zbog navedenog se knjiži odgođena porezna imovina u korist tekućeg dobitka. Kako se postupa na kraju godine sa kontom 811,

prikazali smo u članku “Odgodena porezna imovina”, koji je objavljen u Ripup-u br. 3/2020. od str.55.

5. Što kada fer vrijednost nije dostupna?

U ovom poglavlju ističemo značaj fer vrijednosti za klasifikaciju vlasničkih instrumenata u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju čiji se gubici i dobiti prikazuju u kapitalu - rezervama fer vrijednosti

5.1. Postupanje kada fer vrijednost nije poznata pri stjecanju

Postupanje u slučaju kada fer vrijednost nije poznata propisano je točkom HSFI-a 9.21.:

“Na svaki slijedeći datum bilance poduzetnik će ulaganja u vlasničke instrumente čija cijena ne kotira na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano utvrditi mjeriti po trošku stjecanja.”

Iz navedene odredbe proizlazi da se dionice i udjeli koji su klasificirani kao **financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka** (dionice i udjeli koji su namijenjeni trgovanju i koji se iskazuju kao kratkotrajna financijska imovina), kao i dionice i udjeli koji su klasificirani kao **financijska imovinaraspoloživa za prodaju** (dionice i udjeli koji nisu namijenjeni trgovanju i koji se iskazuju kao dugotrajna financijska imovina), koje se mjere po fer vrijednosti, ako cijena navedenih dionica i udjela više ne kotira na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano utvrditi, klasificiraju se u treći oblik dionica i udjela odnosno u **financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koja se ne mjeri po fer vrijednosti već po metodi troška stjecanja**.

Financijskom imovinom raspoloživoj za prodaju koja se ne mjeri po fer vrijednosti već po metodi troška **moгу se smatrati udjeli u društvima s ograničenom odgovornošću koji ne kotiraju na tržištu i čija se fer vrijednost teško može pouzdano utvrditi bez detaljnijih procjena i sličnih postupaka**.

Prema točki HSFI-a 9.24, financijska imovina raspoloživa za prodaju koja se ne mjeri po fer vrijednosti već po metodi troška, **mjeri takav instrument po knjigovodstvenoj vrijednosti dok fer vrijednost ne bude ponovno dostupna**. Takvu financijsku imovinu koja se ne mjeri po fer vrijednosti **poduzetnik mora procijenjivati** kao i svaku drugu imovinu koja se mjeri po metodi troška, odnosno treba ju **testirati na umanjenje**. Na to jasno upućuje točka HSFI-a 9.27:

“Na kraju svakog izvještajnog razdoblja poduzetnik mora za svaku pojedinačnu financijsku imovinu mjerenu po trošku stjecanja ili amortiziranom trošku procijeniti umanjenje vrijednosti. Ako postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti, poduzetnik mora gubitak od umanjenja vrijednosti priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka.”

Prema točki HSFI-a 9.30 i točke HSFI-a 12.37, umanjenje gubitka u budućim razdobljima kod financijske imovine raspoložive za prodaju koja se ne mjeri po fer vrijednosti već po metodi troška ne ispravljaju se u računu dobiti i gubitka kao prihod nego se priznaju u rezerve fer vrijednosti.

Iz navedenih odredbi proizlazi da se financijskoj imovini raspoloživoj za prodaju koja se ne mjeri po fer vrijednosti već po metodi troška **ne može povećati vrijednost ali se može umanjiti i to**

umanjenje se iskazuje kao rashod ako postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti.

Primjer 4. - Ulaganje u udjele razvrstane u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koje se nakon početnog mjerenja mjere po trošku stjecanja

- 1) Poduzetnik A d.o.o. kupio je u 2021. 100 udjela poduzetnika B d.o.o. Nominalna vrijednost jednog udjela je 1.000,00 kn, pa ukupna vrijednost udjela iznosi 100.000,00 kn. Po odluci poduzetnika A udjeli su kvalificirani kao financijska imovina raspoloživa za prodaju koja se mjeri po trošku stjecanja;
- 2) Naknada brokerima iznosi 3% vrijednosti udjela;
- 3) Na kraju 2021. poduzetnik A je vrijednost udjela kod poduzetnika B umanjio za 250,00 kn po udjelu, pa ukupno smanjenje vrijednosti udjela iznosi 25.000,00 kn;
- 4) Odgođena porezna imovina na privremeno nepriznate rashode - 18% od 25.000,00 kn, što iznosi 4.500,00 kn;
- 5) U veljači 2022. poduzetnik A dobio je obavijest od poduzetnika B da mu učešće u dobiti za raspodjelu dobiti za 2016. od poduzetnika B iznosi 15.000,00 kn;
- 6) U ožujku 2022. isplaćeno je učešće u dobiti u iznosu od 15.000,00 kn na žiro-račun poduzetnika A.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2021.:				
1.	Izvod žiro-računa - društvo je kupilo udjele (100 kom x 1.000,00 kn)	100.000,00	06910	1000
2.	Izvod žiro-računa - plaćena naknada brokerima (100.000,00 kn x 3%)	3.000,00	06910	1000
3.	Vrijednosno usklađenje udjela (250,00 kn x 100 kom)	25.000,00	725	069910
4.	Odgođena porezna imovina (18% od 25.000,00 kn)	4.500,00	0802	811
5.	Prihod od učešća u dobiti od nepovezanog poduzetnika	15.000,00	1880	77659
Knjiženja u 2022.				
6.	Izvod žiro-računa - naplata učešća u dobiti od poduzetnika B	15.000,00	1000	1880

06910 - Udjeli kod domaćih nepovezanih poduzetnika

069910 - Vrijednosno usklađenje udjela kod domaćih nepovezanih poduzetnika

0802 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih vrijednosnih usklađivanja dionica i ostale financijske imovine

1000 - Žiro-račun

1880 - Potraživanja od nevezanih poduzetnika u zemlji u kojima postoji sudjelujući interes za dividendu i udjele u dobiti

725 - Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine

77659 - Ostali financijski prihodi

811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze

Napomena:

- Kod udjela i dionica koji su klasificirani kao financijska imovina raspoloživa za prodaju koja se nakon početnog mjerenja mjeri po trošku stjecanja (jer ne kotiraju na aktivnom tržištu), može doći samo do umanjenja vrijednosti (vrijednosno usklađenje) koje se ne knjiži na teret rezerve fer vrijednosti već kao nerealizirani rashod koji se prema propisima poreza na dobit

privremeno porezno oporezuje. Zbog navedenog poduzetnik A iznos rashoda od umanjenja vrijednosti udjela unosi u red. br. 17. Obrasca PD kao povećanje porezne osnovice poreza na dobit i u svom knjigovodstvu knjiži odgođenu poreznu imovinu. Kako se postupa na kraju godine sa kontom 811, prikazali smo u članku "Odgođena porezna imovina", koji je objavljen u RiPup-u br. 3/2020 na str. 55.

5.2. Naknadna reklasifikacija u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju

Točkom HSFI-a 9.23. dano je opće pravilo da se financijska imovina nakon početnog priznavanja ne reklasificira osim u skladu sa točkom HSFI-a 9.24. koju citiramo:

"Prilikom naknadnog mjerenja, ako fer vrijednost više nije dostupna za vlasnički instrument čija promjena fer vrijednosti se priznaje u računu dobiti ili gubitka, njegova zadnja poznata fer vrijednost je ujedno i knjigovodstvena vrijednost, te će poduzetnik nastaviti mjeriti takav instrument po knjigovodstvenoj vrijednosti ispravljenoj za umanjenje vrijednosti, ako postoji, dok fer vrijednost ne bude ponovno dostupna. Ova financijska imovina reklasificira se u skupinu raspoloživo za prodaju."

Iz navedenih odredbi proizlazi da se može naknadno reklasificirati financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju i da se dionice i udjeli koje su bile klasificirane kao financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka mogu reklasificirati u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju koja se dalje mjeri po knjigovodstvenoj vrijednosti uz uvjet da za navedene dionice i udjele više nije dostupna fer vrijednost.

Ovo je vrlo važno jer omogućuje poslodavcu da naknadno pretvori **financijsku imovinu čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitku u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju** i time omogućuje poslodavcu da umanjenje navedene imovine ne iskazuje kao rashod već kao negativnu rezervu fer vrijednosti, ako ne postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti.